

Leden 2025

Až příliš hluboká politická krize v Jižní Koreji

Irena Krcháková

Shrnutí

Jižní Korea, respektive prezident Jun Sok-jol šokoval celý svět, když ve své zemi vyhlásil na začátku prosince stanné právo. Občané tak po dlouhých 40 letech byli opět svědky pokusu ozbrojených sil obsadit parlament a odstranit politickou soutěž. Výjimečný stav nakonec trval pouhých šest hodin. Následky jsou ale pro celou zemi nedozírné. Prezident přišel o svoje pravomoci, čelí obvinění z velezrady a je na něj vydán zatykač. Země se stále více propadá do politické krize, ve které se nachází přes 10 let. V nepřehledné situaci je nakonec těžké rozpoznat, kdo brání demokracii a kdo se chce chopit moci.

Hlavní body

- Prezident Jun Sok-jol vyhlásil v zemi stanné právo. Opoziční Demokratickou stranu obvinil ze sympatií k totalitní Severní Koreji a protistátní činnosti.
- Poslanci a následně i vláda výjimečný stav zrušili. Stanné právo platilo šest hodin. Politická krize však trvá dodnes.
- Jun čelí vážným obviněním a je na něj vydán zatykač. Parlament ho zbavil pravomocí (stejně jako jeho nástupce), v zemi teď „vládne“ ministr financí. O dalším postupu rozhodne ústavní soud.
- Navzdory domácím problémům země ujišťuje své partnery – včetně Česka – že investiční projekty budou pokračovat.

Málokterá země má svou demokracii tak těžce vydobytou a zároveň tak křehkou jako Jižní Korea. Proto vyhlášení stanného práva vyvolává velmi silné emoce na straně odpůrců i příznivců. Psal se rok 1980 když země zažila poslední výjimečný stav – generál Čon Du-hwan převzal vedení tajné služby, rozpustil parlament a do velkých měst vyslal zvláštní vojenské jednotky. Ve vězení skončila řada opozičních politiků. Teď o víc než 40 let později se historie zopakovala, když prezident Jun Sok-jol vystoupil uprostřed noci v televizi a z důvodu ohrožení protistátními silami vyhlásil stanné právo znovu.

Vyhlášení stanného práva

Celé se to seběhlo až příliš rychle. Vlastně to trvalo jen několik – přesně šest hodin. Bylo chvíli před půlnocí 3. prosince 2024, když v televizi vystoupil prezident země Jun Sok-jol a občanům v krátkém proslovu řekl, že Jižní Koreji působí protistátní síly a obvinil opoziční Demokratickou stranu ovládající parlament se spolupráce s KILDR.

Bylo zřízeno velitelství stanného práva a armáda oznámila zákaz činnosti parlamentu a politických stran. Na 300 ozbrojených vojáků se pokusilo vstoupit do budovy zákonodárského sboru. Zpátky je drželi parlamentní asistenti, kteří se se s pomocí hasících přístrojů pokoušeli zahnat zpátky. Opoziční předák I Če-mjong vyzval občany, aby přišli demokracii na pomoc. Na ulici se tak sešly na jedné straně policejní hlídkové vozy a autobusy pořádkové policie a na druhé tisíce lidí. Na straše přistávaly vrtulníky.

Do parlamentu byly povoláni taky všichni poslanci. Zákony totiž jasně říkají, že pokud o to požádá většina zákonodárců, musí vláda stanné právo zrušit. A to se taky stalo. Proti výjimečnému stavu hlasovalo všech přítomných 190 poslanců ze tří set. Kabinet následně rozhodnutí podpořil. Demokratická strana pak vyzvala prezidenta k rezignaci. Pokud tak neučiní sám, zahájí proces vedoucí k jeho odvolání.

Bylo 4:30 a stanné právo skončilo.

Odvolání prezidenta

Zprávy z jižní Koreji se po celém světě šířily jako lavina. Všude byla videa, politici se zatajeným dechem sledovali, jak rychle může skončit demokracie. Spojené státy: znepokojeny, Rusko: znepokojeno, Česká republika: znepokojena a vývoj bedlivě sleduje, Evropská unie: znepokojena. Všichni sledovali, co se stane v následujících minutách, hodinách a posléze dnech.

Opoziční poslanci Demokratické strany ihned začali s protiakcí a předložili návrh na odvolání prezidenta. Podpis připojilo všech 190 opoziční zákonodárců a jeden nezávislý. To byla první šance. Při druhém pokusu Juna odvolat (14. prosince) už opozice byla úspěšná. Na její stranu se totiž přidali taky vládní zákonodárci. Prezident tím ztratil ústavou dané pravomoci, a to až do doby, než o jeho osudu rozhodne ústavní soud.

Prezident Jun Sok-jol teď čelí obvinění z velezrady a podezření ze zneužití moci. Vše má vyšetřit speciální poradce jmenovaný parlamentem. Jun se doposud bránil žádostem o podání výpovědi a dobrovolnému zpřístupnění pracovny bránil. Proto na něj byl vydán zatykač. Jenže zadržet prezidenta s ochrankou není vůbec jednoduché. Desítky vyšetřovatelů popsali bezprecedentní situaci, kdy se ho pokoušeli zadržet a předvést na policii, na pozemku Junovi rezidence se jim ale postavilo zhruba 200 příslušníků armády a bezpečnostních složek. Akce po šesti hodinách byla ukončena bez výsledku.

Ústavní soud

Rozložení sil: parlament má 300 členů, opozice drží 190 křesel. K odvolání prezidenta jsou zapotřebí dvě třetiny hlasů. Následně ještě krok musí do šesti měsíců stvrdit ústavní soud, respektive šest jeho členů: tj. o jednoho méně, než je minimální počet sedmi soudců potřebných k projednání případu odvolání prezidenta. Jenže v té době instituce neměla dost členů. Zákonodárci sami tak museli před samotným impeachmentem urychlit proces jmenování nových soudců. Pokud bude rozhodnutí parlamentu potvrzeno a hlava státu přijde o funkci, musí se do šedesáti dnů v zemi konat nové volby a Jun se stane druhou odvolanou hlavou státu v historii.

Politická krize a nestabilita ovšem může klesnou ještě hlouběji. Podle zákona pravomoci hlavy státu převzal premiér Han Duk-so. Jenže podle opoziční Demokratické strany bránil jmenování tří nových ústavních soudců, které bylo víc než nutné dovolit. Parlament proto schválil zákon pro jeho odvolání. Prezidentské povinnosti tak převzal další kandidát, a to ministr financí Čche Sank-mog. Jižní Korea tak má druhého pověřeného „prezidenta“ během jednoho měsíce. Skoro by se chtělo dodat, že teď už to snad povede k úspěšnému konci.

Ústavní soud mezi tím ohlásil termín jednání. První přípravné jednání je v plánu na polovinu ledna a pak další čtyři až do začátku února. Jun se prostřednictvím svého právníka nechal slyšet, že je připraven před soudci o okolnostech vyhlášení stanného práva vypovídat.

Kdo je prezident Jižní Korea Jun Sok-jol

Jihokorejci znali Jun Sok-jola jako generálního prokurátora, a to navíc velmi úspěšného. Dostal totiž za mříže Pak Kun-hju, bývalou prezidentku Jižní Koreje v letech 2013–2017, i jejího předchůdce. Rozhodl se kandidovat ve volbách v roce 2022, a to za konzervativní Stanu lidové moci. Sympatie lidí si získal hlavně proto, že neměl veskrze žádné politické zkušenosti a nebyl nijak spojován s předchozí vládou, kterou stíhal jeden korupční skandál za druhým. Výsledek hlasování ale byl nakonec vůbec nejtěsnější v historii – zvítězil o necelý jeden procentní bod.

Někdejší kat korupčníků sliboval proměnu země. Nejen že měl ambice zatočit se skandály na těch nejvyšších místech, chtěl taky vyřešit bytovou krizi a zatlačit na Pchjongjang. Mnoho z jeho plánů se ale nepodařilo splnit. Jeho vlastní strana neměla a nemá v parlamentu většinu, navíc ne všichni straníci souhlasili s Junovou politikou. Prezident tak neprosadil skoro nic a na návrhy opozice reagoval tím, že většinu vetoval. S novináři se prakticky nebavil a na autory „fake news“ posílal policisty a prokurátory. Úspěšný nebyl ani v zahraniční politice. Špatné vztahy s Čínou se projeví v poklesu ekonomiky a rostoucí napětí se Severní Koreou mělo za následek větší počet raketových testů a provokací.

Jakoukoliv snahu o sympatie nakonec zničila Junova žena Kim Keon-hee, která si mezi lidmi vysloužila přezdívku Marie Antoinetta. Znamé jsou její údajné úplatky jako třeba luxusní kabelka Dior a další doplňky. Prý se mohla podílet taky na manipulaci s akcemi za více než 60 milionu dolarů a v neposlední řadě tu byl skandál plagiátorství v akademických pracích. Vyšetřování své manželky nakonec exprokurátor a prezident Jun zastavil a své soupeře obvinil, že jeho ženu démonizují.

Proč to všechno?

Na závěr by bylo na místě zeptat se, proč to všechno? Upřímně, to asi nikdo dost dobře neví. Bylo víc než jasné, že vyhlášení stanného práva Junovi nemůže vyjít. Už když ten večer vystoupil v televizi, musel vědět, že má jenom pár hodin, než jeho rozhodnutí zruší opozice. Leda by byl opravdu rozhodnutý použít sílu, což v dnešní době snad není na pořadu dne. Prezident byl (zdá se) prostě zoufalý. Zklamal občany a jeho podpora se blížila minimu, kdy pouze 15 % obyvatelstva bylo s jeho prací spokojeno.

Ze světových lídrů na tom byl dokonce hůře než Petr Fiala s 17 % či Emmanuel Macron s 18 % (Morning Consult 2024). Politický neúspěch bil do očí. Od svého zvolení dokázal prosadit jen minimum klíčových zákonů a jeho návrhy v oblasti práce, důchodů, podpora soukromého sektoru nebo bližší spolupráce s Japonskem blokovala opozice. Demokratická strana si držela většinu v parlamentu, kterou ještě zvětšila při posledních volbách v dubnu minulého roku.

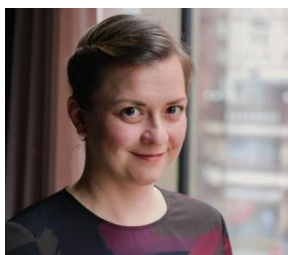
Země se ocitla v hluboké politické krizi. To, co začalo několikahodinovým nesmyslným představením, se zvrhlo k mnohatýdennímu boji o moc a demokratickou identitu země. Korea má třetího prezidenta během jednoho měsíce, pravomocemi teď disponuje ministr financí, o funkci přišel premiér i prezident a oba muži čekají na rozhodnutí ústavního soudu. Ovšem aby ten mohl rozhodnout, opozice musela někoho přimět, aby jmenoval jeho nové členy.

Čím je nejistější situace uvnitř země, tím je pro ni důležitější, aby před svými zahraničními partnery působila zodpovědně. Proto si teď úřadující prezident a ministři volají se svými protějšky po celém světě a ubezpečují je o tom, že je všechno v pořádku – a hlavně, že nasmlouvané investiční projekty pokračují a budou pokračovat bez jakýchkoliv omezení. Celý svět – v čele se Spojenými státy – sledují dění s jistou mírou znepokojení. Jižní Korea je pro západní (nebo západně smýšlející) státy strategicky velmi důležitá, je to takový ostrůvek demokracie uprostřed nejistého prostředí jihovýchodní Asie. A o ten Amerika, Evropská unie nebo Japonsko určitě nechtějí přijít. S tím souvisí i přední zájem Jihokorejců, kteří svým sousedům za demarkační linií potřebují dávat neustále a zřetelně najevo, že demokratické principy nejsou ohroženy, země stále deklaruje své prozápadní směřování a Pchjongjang nemá s šířením svého vlivu žádnou šanci.

Zdroje

- Morning Consult (2024) Global Leader Approval Rating Tracker. Updated on Dec 3, 2024.
<https://pro.morningconsult.com/trackers/global-leader-approval>

Autor

Irena Krcháková

V minulosti se věnovala především oblasti mediálních studií a sémiotiky, nyní rozšiřuje své obzory na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v oboru historická sociologie. Zaměřuje se odborně na domácí politickou scénu, sociální a zdravotnická témata a věnuje se také obrannému průmyslu, dopravě a energetice. Má bohaté zkušenosti s mezinárodní politickou agendou, včetně evropských témat, Evropské unie, politiky Spojených států, OSN a NATO. Profesioně se uplatnila jak v rozhlase, tak v České televizi. Ve volném čase se nejčastěji věnuje sportu a své dceři.

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz